

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона је члан 97. став 1. тачка 6) Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 98/2006 и 115/2021), којим је између осталог, предвиђено да Република Србија уређује и обезбеђује, јединствено тржиште, правни положај привредних субјеката и систем обављања појединих привредних и других делатности.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

1. Проблеми које закон треба реши

Закон о енергетици („Службени гласник РС”, број 84/04) (у даљем тексту: закон) донет је 2004. године, после потписивања Атинског меморандума о разумевању о регионалном енергетском тржишту Југоисточне Европе и његовој интеграцији у Европску Заједницу потписан у Атини 8. 12. 2003. године и као предуслов за потписивање Уговора о оснивању Енергетске заједнице (ЕЗ).

Доношењем овог закона започет је процес реформи енергетског сектора са циљем обезбеђења предуслова за развој и ефикаснији рад свих субјеката који обављају енергетске делатности према тржишним принципима пословања, као и усаглашавање овог закона са прописима Европске уније.

Такође је створен основ да се за имплементацију прописа који се односе на обавезу раздвајања енергетских субјеката, рачуноводствено, технички и правно, организовање регулаторног тела, регулисање енергетских делатности, приступ систему и тржишту енергије, прикључење на систем, и слично, а све уз поштовање прописа о заштити животне средине, енергетске ефикасности и повећања коришћења обновљивих извора енергије како би се обезбедила сигурност снабдевања енергијом.

Овим Законом основана је Агенција за енергетику Републике Србије, као независно регулаторно тело за обављање послова на унапређивању и усмеравању развоја тржишта енергије на принципима недискриминације и ефикасне конкуренције, праћењу примене прописа и правила за рад енергетских система, усклађивању активности енергетских субјеката на обезбеђивању редовног снабдевања купаца енергијом и услугама и њихову заштиту и равноправан положај, као и других послова.

Након доношења наведеног закона, Република Србија је 2005. године потписала и 2006. године ратификовала Уговор о оснивању Енергетске заједнице (ЕЗ) између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене Мисије Уједињених нација на Косову у складу са

резолуцијом 1244 Савета безбедности УН („Службени гласник РС”, број 62/06) (у даљем тексту: Уговор).

У области нафте, на петом састанку Савета министара који је одржан дана 11. децембра 2008. године донета је Одлука бр. 2008/03/МС–ЕпС о проширењу Уговора и на нафтну област. Једно од најзначајнијих питања из ове области је успостављање система обавезних резерви нафте у складу са Директивом 2009/119/ЕЗ којом се намеће обавеза земљама чланицама да држе минималне резерве нафте и/или деривата нафте.

На десетом састанку Савета министара који је одржан дана 18. октобра 2012. године, Савет министара је усвојио Одлуку о примени Директиве 119/2009/ЕЗ којом се Државе чланице обавезују да успоставе обавезне резерве нафте и/или деривата нафте не касније од 1. јануара 2023. године.

Доношењем Закона о енергетици 2011. године („Службени гласник РС”, бр. 57/11, 93/12 и 124/12) у области нафте, створен је основ за обезбеђивање оперативних резерви енергената. У циљу обављања извршних и стручних послова који се односе на обавезне резерве нафте, деривата нафте и природног гаса образује се Управа за резерве енергената, као орган управе у саставу Министарства и утврђује њена надлежност. Такође, овим законом уводи се обавеза прибављања сагласности за складиштење нафте, деривата нафте и биогорива за сопствене потребе и снабдевање сопствених возила на сопственим станицама чиме ће се створити могућност контроле и сузбијање црног тржишта деривата нафте.

Доношењем Закона о робним резервама 2013. године („Службени гласник РС“ бр. 104/13, 145/14 – др. закон и 95/18 – др. закон) створен је основ за потпуни пренос директиве 2009/119/ЕЗ у српско законодавство, након чега је успостављен систем формирања и одржавања обавезних резерви.

Поред наведених закона донет је и Закон о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника („Службени гласнику РС“, број 104/09) којим се уређују се услови за безбедан и несметан цевоводни транспорт гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцију гасовитих угљоводоника, пројектовање и изградња, одржавање и коришћење цевовода и унутрашњих гасних инсталација.

Дана 25. августа 2013. године Влада је донела Закључак 05 Број: 337-7135/2013-1 којим се у тачки 1. констатује да ће Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица с једне стране и Републике Србије са друге стране у складу са чланом 138. Споразума ступити на снагу 1. септембра 2013. године након што је Генерални секретаријат Савета Европске уније 24. јула 2013. године нотом известио Мисију Републике Србије при Европској унији о окончању поступка одобравања Споразума.

Ступањем на снагу овог споразума, у области нафте преузета је обавеза транспоновања и имплементације Регулative (ЕУ) 2964/95 од 20. децембра 1995. године о евиденцији увоза сирове нафте и испоруке у Заједницу и Одлука Комисије 1999/280/ЕК у вези са процедуром Комисије за информацијама и консултацијама о цени снабдевања сировом нафтом и ценама деривата нафте за потрошаче.

Доношењем Закона о енергетици 2014. године („Службени гласник РС”, број 145/14 95/18 - други закон, 40/21, 35/23 - други закон, 62/23 и 94/24) настављен је процес реформи енергетског сектора са циљем обезбеђења услова за развој и ефикаснији рад свих субјеката

који обављају енергетске делатности према тржишним принципима пословања, као и усаглашавање овог закона са прописима Европске уније. Такође, створен је основ за потпуно транспоновања и имплементацију Регулатива (ЕУ) 2964/95 и Одлуке Комисије 1999/280/ЕК.

Како је област обавезних резерви нафте, деривата нафте и природног гаса уређена низом прописа од којих су најзначајнији Закон о енергетици и Закон о робним резервама, као и низом подзаконских аката, доношењем секторског Закона о обавезним резервама нафте, деривата нафте и природног гаса (у даљем тексту: Закон), одредбе везане за област обавезних резерви биће пренете у јединствен закон, што ће омогућити боље сагледавање и уређење ове области.

2. Циљеви који се законом постижу

Основни циљ Закона је да се створе услови за квалитетно формирање, одржавање, размештај, обнављање и пуштање на тржиште обавезних резерви нафте, деривата нафте и природног гаса, као и да се дефинишу носиоци активности у вези са обавезним резервама.

Након доношења Закона очекује се постизање следећих ефеката:

- усклађивање домаћег регулаторног оквира са регулаторним оквиром Европске уније и њеним правним тековинама;
- уређење питања од националног интереса у вези са формирањем обавезних резерви природног гаса;
- давање основа да се подзаконским актима уреде питања која се односе на прописе ЕУ;
- давање основа да се подзаконским актима уреде питања од националног интереса као што је су критеријуми набавки, критеријуми инвестирања и инвестиционе изградње, одређивање структуре и регионалног распореда обавезних резерви и слично;
- одређивање делокруга рада Управе за резерве енергената;
- уређена права и дужности енергетске инспекције.

3. Разматране могућности да се проблем реши без доношења закона и зашто је доношење закона најбољи начин решавања проблема

Доношење Закона је једини ефикасан начин да се постигну циљеви наведени у тачки 2. Без доношења Закона није могуће остварити наведене циљеве.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта закона дефинисан је предмет закона.

Чланом 2. Нацрта закона даје се значење појединих израза коришћених у закону.

Чланом 3. Нацрта закона дефинисано је које послове и активности, а који се тичу обавезних резерви, обавља Министарство.

Чланом 4. Нацрта закона утврђује се да извршне и стручне послове који се односе на обавезне резерве врши Управа за резерве енергената, као орган управе у саставу Министарства и дефинишу се ти послови.

Чланом 5. Нацрта закона даје се право Управи да може да овласти друштво капитала чији је једини власник Република Србија и које има лиценцу за обављање одговарајуће делатности да у име и за рачун Управе обавља те делатности.

Чланом 6. Нацрта закона уређује се питање обезбеђивања средстава за рад Управе, средстава за реализацију средњорочног програма, средстава за формирање, складиштење, обнављање и друге трошкове, инвестиције у складишта и пратећу инфраструктуру, као и питање плаћања накнаде за формирање обавезних резерви.

Чланом 7. Нацрта закона уређује се улога Дирекције за робне резерве у случајевима када обавља послове у вези са обавезним резервама у име и за рачун Управе.

Чланом 8. и 9. Нацрта закона уређују се околности под којима се формирају обавезне резерве нафте и деривата нафте, поступак, количина и начин њиховог израчунавања, основи искључења из обавезних резерви нафте и деривата нафте, облик својине и могућност формирања и одржавања обавезних резерви у сировој нафти, дериватима нафте и правима на опцијску куповину.

Чланом 10. и 11. Нацрта закона уређује се поступак доношења дугорочног и средњорочног плана формирања и одржавања обавезних резерви нафте и деривата нафте, улога и послови Министарства у том поступку, рокови и начин обезбеђивања средстава за реализацију планова.

Чланом 12. Нацрта закона уређује се место складиштења обавезних резерви нафте и деривата нафте, а као начине његовог обезбеђивања наводи куповину, изградњу, промену намене постојећих објеката, извођење грађевинских радова и могућност јавно приватног партнерства.

Чланом 13. Нацрта закона прописује се да енергетски субјекти који користи резервоаре у јавној својини и Дирекција, обављају послове складиштења обавезних резерви као поверене послове и да складиште обавезне резерве нафте и деривата нафте у складу са уговором закљученим са Управом.

Чланом 14. Нацрта закона прописано је да цену складиштења из члана 13. овог закона утврђује Влада на предлог Министарства.

Чланом 15. Нацрта закона утврђује се да енергетски субјект који је понудио најповољније услове складиштења, складишти обавезне резерве у складу са уговором закљученим са Управом и дефинише се шта се сматра најповољнијим условима складиштења.

Чланом 16. Нацрта закона пописује се обавеза складиштара да приликом закључења уговора са Управом, преда Управи утврђена средства финансијског обезбеђења.

Чланом 17. Нацрта закона прописане су дужности и обавезе Дирекције и енергетског субјекта који користи резервоаре у јавној својини као и мере које је потребно да предузму ради благовременог спречавања настанка материјалне и сваке друге штете на роби која чини обавезне резерве.

Чланом 18. Нацрта закона утврђује се могућност формирања и одржавања дугорочних резерви деривата нафте за потребе Војске Србије.

Чланом 19. Нацрта закона прописује се начин и поступак доношења програма мера за случај када је угрожена сигурност снабдевања енергијом и енергентима, њихов садржај, надлежни орган за доношење и спровођење одлуке о пуштању обавезних резерви на тржиште, као и да средства добијена продајом обавезних резерви представљају приход буџета Републике Србије.

Чланом 20. и 21. Нацрта закона прописује се у ком случају се формирају обавезне резерве природног гаса, који орган утврђује висину обавезних резерви и у ком року, њихова својинска структура, орган управљања и могућност да се обавезне резерве природног гаса могу формирати и одржавати у природном гасу и уговорним правима на опцијску куповину.

Чланом 22. и 23. Нацрта закона прописује се надлежност, поступак, садржина и рокови дугорочног и средњорочног програма формирања и одржавања обавезних резерви природног гаса.

Чланом 24. Нацрта закона прописује се изградња или узимање у закуп као начин обезбеђивања складиштеног простора за смештај и чување обавезних резерви природног гаса, као и могућност јавно приватног партнерства и обавеза складиштара да Управи приликом склапања уговора преда утврђено средство финансијског обезбеђења.

Чланом 25. Нацрта закона уређује се надлежни орган за доношење одлуке о пуштању обавезних резерви природног гаса на тржиште и спровођење мера у складу са прописом којим је утврђен Кризни план.

Чланом 26. Нацрта закона прописују се надлежност органа који ближе уређује план и критеријум набавки у циљу формирања обавезних резерви, обавеза вођења регистра о количини, квалитету, структури и територијалном размештају обавезних резерви и надлежност Управе у спровођењу поступка провере расположивости складиштених капацитета.

Чланом 27. Нацрта закона уређује се обавеза физичке доступности обавезних резерви, забрана успостављања залогe или обезбеђења на њима и могућност да се могу складиштити и на територији држава Европске уније, односно Енергетске заједнице, као и начин поступања са обавезним резервама других држава које се на основу међународног споразума складиште на територији Републике Србије или су у транзиту преко територије Републике Србије.

Чланом 28. Нацрта закона прописује се да надзор над спровођењем закона спроводи министарство надлежно за послове енергетике и министарство надлежно за послове финансија.

Чланом 29. до 33. Нацрта закона прописан је инспекцијски надзор над применом овог закона и подзаконских аката донетих на основу овог закона, права и дужности енергетског инспектора, овлашћења инспектора, дужности енергетског субјекта или другог правног лица или предузетника над којима се врши инспекцијски надзор, поступак и рок у случају изјављивања жалбе Министарству против решења инспектора и забрана инспектора у учествовању и обављању привредне или друге делатности из области у којој врши инспекцијски надзор.

Чланом 34. Нацрта закона установљена су бића привредних преступа и одређене висине новчаних казни.

Чланом 35. Нацрта закона је предвиђено да поступци који су покренути пре ступања на снагу закона буду окончани по прописима који су важили до дана ступања на снагу закона.

Чланом 36. Нацрта закона прописан је рок за доношење подзаконских прописа за извршење закона, као и који ће се прописи примењивати до доношења истих.

Чланом 37. Нацрта закона прописује се обавеза енергетских субјеката који користе резервоаре у јавној својини и складиштара који су закључили уговор са Управом пре ступања на снагу закона да у року од шест месеци од дана ступања на снагу закона омогуће Управи приступ даљинског читавања, путем одговарајуће апликације.

Чланом 38. Нацрта закона предвиђен је рок ступања на снагу закона.

Чланом 39. Нацрта закона је прописано да даном ступања на снагу закона престају да важе назначене одредбе Закона о робним резервама ("Службени гласник РС", бр. 104/13, 145/14 - други закон и 95/18 - други закон.) и Закона о енергетици ("Службени гласник РС", бр. 145/14, 95/18 - други закон, 40/21, 35/23 - други закон, 62/23 и 94/24).

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.